

Nr 236.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning med särskilda bestämmelser rörande ersättning i vissa fall enligt förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.; given Stockholms slott den 8 maj 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) förordning med särskilda bestämmelser rörande ersättning i vissa fall enligt förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.;

2) förordning angående höjning i vissa fall av begravningshjälp jämlikt förordningarna den 18 juni 1909 (nr 89) och den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;

3) förordning angående upphävande av 20 § förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring; samt

4) förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås följande.

1. Ersättningar enligt 1927 års militärsättningsförordning skola fr. o. m. 1949 års ingång beträffande fast anställda och frivilliga ävensom hemvärns-1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1948. 1 saml. Nr 236.*

personal utgå med belopp och enligt grunder, som i proposition nr 235 föreslagits skola införas i olycksfallsförsäkringslagen. Beträffande värnpliktiga göres däremot ingen ändring i gällande bestämmelser i avvaktan på socialvårdskommitténs förslag till fullständig revision av förordningen.

2. Beloppet av begravningshjälp enligt 1909 och 1927 års militärsättningsförordningar höjes från 400 till 500 kronor beträffande dödsfall, som inträffar efter 1948 års utgång.

3. I militärsättningsförordningen stadgade inskränkningar av rätten till ersättning vid kronisk sjukdom skola omedelbart slopas.

4. 1918 års förordning angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall ändras på sådant sätt, att fr. o. m. 1949 års ingång karenstiden för rätt till sjukpenning sänkes från tre till två dagar i enlighet med vad som i propositionen nr 235 föreslagits beträffande olycksfallsförsäkringslagen.

**Förslag
till
Förordning**

med särskilda bestämmelser rörande ersättning i vissa fall enligt förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.

Häri genom förordnas som följer.

Beträffande sådan vid försvarsväsendet fast anställd eller frivillig, å vilken förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, äger tillämpning, skola vid bestämmande av ersättning enligt nämnda förordning i stället för vad i 6 § första stycket, 7 §, 10 § andra stycket samt 11 § andra, tredje och fjärde styckena förordningen är stadgat tillämpas motsvarande bestämmelser i 6, 7, 10 och 11 §§ lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning vid bestämmande av ersättning enligt förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1949, men skall icke äga tillämpning i fråga om olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats före nämnda dag.

**Förslag
till
Förordning**

angående höjning i vissa fall av begravningshjälp jämlikt förordningarna den 18 juni 1909 (nr 89) och den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Härigenom förordnas, att begravningshjälp, som jämlikt någon av förordningarna den 18 juni 1909 och den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, utgår eller enligt grunderna i sistnämnda förordning utgives i anledning av dödsfall, som inträffat efter utgången av år 1948, skall, utan hinder av vad som finnes stadgat däremot stridande, utgå med 500 kronor.

**Förslag
till
Förordning**

angående upphävande av 20 § förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Härigenom förordnas, att 20 § förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, skall upphöra att gälla.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, men skall icke äga tillämpning beträffande ersättning för tid före ikraftträdandet.

Förslag

till

Förordning

om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall.

Härigenom förordnas, att 1 § förordningen den 11 juni 1918 angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

1 §.

Envar svensk undersåte, som har sitt hemvist i Sverige och idkar fiske såsom yrke eller eljest för sin utkomst, äger att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning enligt de i 6 och 7 §§ lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete stadgade grunder; dock att hel sjukpenning utgår med belopp, som framgår av den nedan i 4 § intagna tabellen.

Med fiske — — — av säl.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1949, men skall icke äga tillämpning i fråga om olycksfall som inträffat före nämnda dag.

¹ Senaste lydelse av 1 §, se SFS 1942: 120.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars- och finansdepartementen anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, följande.

Tidigare denna dag har Kungl. Maj:t på min hemställan beslutat till riksdagen avlåta proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m. Förslaget grundas på en av socialvårdskommittén avgiven utredning i ämnet. I utredningen anförde kommittén, att därest kommitténs förslag angående ändringar i olycksfallsförsäkringslagen vunne bifall, vissa ändringar samtidigt borde vidtagas i 1927 års militärsättningsförordning. Förslag till sådana ändringar har kommittén framlagt i skrivelse den 6 februari 1948. Däri har jämväl behandlats återverkningarna av förslaget till ändringar i olycksfallsförsäkringslagen på vissa andra författningar. Över skrivelsen ha efter remiss yttranden avgivits av chefen för försvarsstaben, försvarets socialbyrå, riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet.

Jag anhåller nu att få till behandling upptaga dessa frågor. Vad angår innehållet i det genom förenämnda proposition framlagda förslaget till ändringar i olycksfallsförsäkringslagstiftningen hänvisas till propositionen.

Ersättningar till militär personal.

Ersättningsgrunderna.

Officerare och underofficerare på aktiv stat m. fl. äga vid olycksfall i tjänsten och yrkessjukdom rätt till ersättning enligt olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringslagarna, i den mån sådan ersättning skall utgå vid sidan av de förmåner, som tillkomma dem enligt avlönings- och pensionsbestämmelserna. För värnpliktiga, fast anställt manskap, vissa grupper av fast anställd, icke ständigt tjänstgörande personal och vissa frivilliga gäller däremot i dessa hänseenden *förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*. För hemvärnspersonal gäller *förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärns-*

tjänstgöring, enligt vilken ersättning utgår efter samma grunder, som i militärsättningsförordningen stadgats i fråga om fast anställt manskap.

Såsom ersättningsberättigande kroppsskador räknas enligt 1927 års militärsättningsförordning icke blott skador genom olycksfall utan även sjukdomar, som äro ådragna under militärtjänstgöringen. Med avseende på grunderna för ersättningsbeloppens bestämmande ansluter sig förordningen i stort sett till bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen. För de värnpliktigas vidkommande är emellertid överensstämmelsen mellan förordningen och olycksfallsförsäkringslagen väsentligen formell, enär den årliga arbetsförtjänsten för dem antages utgöra vissa i 8 § av förordningen angivna belopp, som äro oberoende av den civila inkomsten. Enligt detta stadgandes nuvarande lydelse, som är tillämplig beträffande skador efter den 30 juni 1944, indelas de värnpliktiga i fyra ersättningsklasser. För värnpliktiga, som fullgöra första tjänstgöringen, skall den årliga arbetsförtjänsten i allmänhet antagas vara 1 764 kronor, och för vissa äldre eller mer kvalificerade värnpliktiga äro motsvarande belopp 2 160, 2 400 och 2 700 kronor. Å de värnpliktigas ersättningar utgå dels dyrtidstillägg med 40 procent (SFS 1943: 449), dels vissa provisoriska tillägg, tillkomna år 1946 på förslag av socialvårdskommittén. Med dessa tillägg inräknade utgör hel sjukpenning till värnpliktiga i de olika ersättningsklasserna 6 kronor 30 öre, 7 kronor, 7 kronor 70 öre och 8 kronor 40 öre. För fast anställd personal och frivilliga beräknas den årliga arbetsförtjänsten i enlighet med 9 § olycksfallsförsäkringslagen. Beträffande det fast anställda manskapet gäller dock den särbestämmelsen, att arbetsförtjänsten skall beräknas till lägst 3 000 kronor vid bestämmande av livränta eller av sjukpenning för tid efter det kalenderår då den skadade fyllt 20 år.

Det må här anmärkas, att till den, som uppbär sjukpenning eller livränta enligt 1927 års förordning, kan under tid, då kroppsskadan medför förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av denna med minst en tredjedel, också utgå familjebidrag, enligt förordning den 29 juni 1946 (nr 348), vilken ansluter till den för tjänstgörande värnpliktiga m. fl. gällande familjebidragsförordningen (SFS 1946: 99). Dylika bidrag kunna även utgå till vissa efterlevande. Närmare bestämmelser äro meddelade i kungörelse den 29 juni 1946 (nr 349). Bidragen bestämmas i stort sett efter s. k. normerad behovsprövning. Prövningen handhas av familjebidragsnämnderna, men besluten skola, med vissa undantag, underställas tillsynsmyndigheten, försvarets socialbyrå.

Beträffande övriga författningar rörande ersättningar till personal vid försvarsväsendet må här nämnas *förordningen den 29 juni 1946 (nr 347) angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m.* Enligt denna förordning utgivas bl. a. vissa ortsgaderade tillägg till ersättningar, som i anledning av skador under försvarsberedskaps-

pen 1939—1945 eller dennas avveckling utgå enligt olycksfalls- och yrkes-sjukdomsförsäkringslagarna, 1927 års militärsättningsförordning, 1941 års hemvärnsersättningsförordning m. m. Som exempel på de förhöjda ersättningarnas storlek må nämnas, att sammanlagda ersättningen vid helinvaliditet för värnpliktiga i allmänhet utgör i de olika ortsgrupperna 250, 275 och 300 kronor i månaden.

Socialvårdskommittén har framhållit, att de provisoriska ersättningsförbättringar som genomförts på här förevarande område lett till att bestämmelserna blivit invecklade och svåröverskådliga. Vad angår ersättningarna till värnpliktiga har kommittén uttalat, att de nuvarande provisoriska bestämmelserna snarast möjligt borde avlösas av definitiva bestämmelser. Kommittén räknade med att kunna framlägga förslag i ämnet under senare hälften av detta år. Nya ersättningsbestämmelser för värnpliktiga torde sålunda kunna utfärdas under första halvåret 1949, tämligen kort tid efter ikraftträdandet av de föreslagna ändringarna i olycksfallsförsäkringslagen m. m. Till dess syntes de provisoriska bestämmelserna böra gälla i oförändrat skick. Detsamma föresloges beträffande dyrtidstilläggsbestämmelserna.

I fråga om ersättningar till den vid försvarsväsendet fast anställda personalen har kommittén föreslagit en anpassning av de enligt 1927 års förordning gällande ersättningsgrunderna efter de föreslagna nya ersättningsgrunderna i olycksfallsförsäkringslagen. Bestämmelserna härom borde, om kommitténs förslag till ändringar i olycksfallsförsäkringslagen godtoges, träda i kraft den 1 januari 1949 och äga tillämpning beträffande skador som inträffade därefter. I motiveringen har kommittén erinrat, att den i 1927 års förordning avsedda, fast anställda personalen vore undantagen från ersättningsrätt enligt olycksfallsförsäkringslagen och att detta undantagande grundats därpå att denna personal vore genom förordningens bestämmelser tillförsäkrad ersättningar som väsentligen motsvarade ersättningar enligt lagen. Vad sålunda föreslagits i fråga om den fast anställda personalen har kommittén ansett böra avse jämväl de av 1927 års förordning omfattade frivilliga samt hemvärnspersonalen. Enligt ett vid kommitténs skrivelse fogat utkast till förordning med särskilda bestämmelser rörande ersättning i vissa fall enligt militärsättningsförordningen m. m. skulle de föreslagna bestämmelserna innebära, att beträffande skada, som inträffar efter 1948 års utgång skola, i vad avser grunderna för ersättnings storlek och avdrag för annan motsvarande förmån, tillämpas bestämmelserna i 6, 7, 9, 10 och 11 §§ olycksfallsförsäkringslagen i stället för motsvarande bestämmelser i militärsättningsförordningen.

Beträffande den årliga arbetsförtjänstens beräkning har kommittén anfört, att den för fast anställt manskap gällande särbestämmelsen i militär-

ersättningsförordningen — enligt vilken arbetsförtjänsten i vissa fall icke må beräknas till lägre belopp än 3 000 kronor — icke vidare vore behöflig om bestämmelserna i 9 § andra stycket olycksfallsförsäkringslagen på sätt kommittén föreslagit ändrades så att den årliga arbetsförtjänsten för den, som vid olycksfallet eller sjukdomens yppande ej fyllt 21 år, vid bestämmande av livränta ej finge beräknas till lägre belopp än som motsvarade den arbetsförtjänst som han skäligen kunde antagas ha kommit att åtnjuta vid nämnda ålder om han icke drabbats av kroppsskada.

Beloppet av begravningshjälp — som enligt 1927 års militärsättningsförordning utgör 400 kronor — har kommittén ansett böra från den 1 januari 1949 höjas till 500 kronor. Enär den tidigare gällande militärsättningsförordningen (SFS 1909: 89) fortfarande kunde komma i tillämpning beträffande vissa äldre fall hade i förordning den 29 juni 1946 (nr 345) föreskrivits att begravningshjälp även i dylika fall skulle utgå med 400 kronor. Också detta belopp borde höjas till 500 kronor.

I de avgivna yttrandena har vad kommittén föreslagit tillstyrkts eller lämnats utan erinran utom beträffande vissa detaljspörsmål. *Försäkringsrådet* har i fråga om beräkningen av den skadades årliga arbetsförtjänst anfört, att det, särskilt i fråga om hemvärnsmän och musikelever, stundom kunde komma att inträffa att den beräknade årliga arbetsförtjänsten understege det för närvarande för vissa fast anställda stadgade minimibeloppet 3 000 kronor. Rådet har vidare erinrat att kommittén icke framlagt förslag om ändring av det i 6 § militärsättningsförordningen upptagna, med olycksfallsförsäkringslagens motsvarande regel överensstämmande stadgandet angående utbyte av livränta mot engångsbelopp. Om kommitténs förslag till ändring av olycksfallsförsäkringslagen på denna punkt genomfördes, skulle strängare villkor komma att gälla för utbyte av livränta, som utginge på grund av militärsättningsförordningen. Ändrades utbytesbestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen borde motsvarande ändring göras i militärsättningsförordningen. Försäkringsrådet komme dock även vid likalydande utbytesbestämmelser att beakta de olikheter i fråga om verkningarna av ett utbyte som sammanhänge med att i vissa fall — särskilt i fråga om värnpliktiga — en betydande förlust uppstode för livräntetagare med rätt till dyrtidstillägg. Rådet hade tidigare uttalat sig för att åtgärder borde vidtagas i anledning därav att dyrtidstillägget ginge förlorat, om livräntan utbyttes mot kapital, och hemställde om förnyat övervägande av dylika åtgärder. I detta sammanhang ville rådet även framhålla, att livräntetillägg enligt de år 1946 tillkomna bestämmelserna i 7 a § militärsättningsförordningen och enligt 1946 års förordning angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar enligt nämnda förordning på grund av sin provisoriska beskaffenhet enligt i praxis hävdad uppfattning ansåges icke kunna utbytas mot engångsbelopp. Tilläggsbeloppen syntes skola utgå även vid utbyte av den livränta, till vilken de utgjorde tillägg.

Riksförsäkringsanstalten har i fråga om kommitténs förslag att 11 § olycksfallsförsäkringslagen skulle tillämpas i stället för motsvarande bestämmelse i militärsättningsförordningen anfört följande.

I 11 § fjärde stycket militärsättningsförordningen behandlas det fall, att för den skadade lön är bestämd i författning eller eljest fastställd av statlig myndighet utan att därvid angivits, att å lönen avdrag må göras för livränta enligt förordningen. I detta fall skall vid tillämpningen av första stycket lönen till den del densamma motsvarar den skadade tillerkänd dylik livränta anses utgöra understöd på grund av olycksfallet; dock att livräntan må utgå om och i den mån särskilda förhållanden därtill föranleda. Motsvarande stadgande återfanns i olycksfallsförsäkringslagen i dess lydelse före 1945 års lagändring.

Nyssberörda stadgande har ansetts tillämpligt endast om befattningshavaren vid olyckstillfället redan innehaft befattningen i fråga. Därest anställningen erhållits efter olyckstillfället, har sålunda livräntan utgått jämsides med lönen.

På grund av den härigenom uppkommande överkompensationen och därav föranledda konsekvenser framlade riksförsäkringsanstalten i skrivelse till Konungen den 2 januari 1943 förslag om vissa ändringar i 11 § olycksfallsförsäkringslagen, syftande till att stadgandet i fjärde stycket skulle vinna tillämpning även för det fall, att den skadade först efter olycksfallet vunnit sådan anställning, som i lagrummet avsågs. Riksförsäkringsanstalten framhöll vidare att, därest ändring i angiven riktning gjordes i 11 § fjärde stycket olycksfallsförsäkringslagen motsvarande ändring borde vidtagas jämväl i 1927 års militärsättningsförordning. Vid 1945 års riksdag framlades proposition med förslag till sådan ändring i 11 § fjärde stycket olycksfallsförsäkringslagen, att stadgandet skulle gälla även där befattningen tillträdes efter olycksfallet. Propositionen bifölls av riksdagen. Något förslag om motsvarande ändring i 11 § militärsättningsförordningen framlades icke. Beträffande skadad, som uppbär livränta enligt militärsättningsförordningen, gäller därför fortfarande, att avdrag å livränta göres endast i det fall, att livräntetagaren redan före kroppsskadans uppkomst innehaft sådan befattning, som avses i stadgandet. En viss modifiering av den till följd härav uppkommande överkompensationen torde emellertid kunna föranledas av bestämmelserna i 5 § kungörelsen den 29 juni 1945 angående beredande av anställning åt i militärtjänst skadade m. m. (nr 556). Detta stadgande avser det fall, att icke-ordinarie tjänsteman med avlöning enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder är berättigad till livränta enligt, bland annat, 1927 års militärsättningsförordning, men avdrag å livräntan för utgående avlöning icke är stadgat. I dylikt fall skall frågan om och i vad mån avdrag å avlöningen skall ske underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Under hänvisning till det anförda har anstalten tillstyrkt, att jämväl bestämmelserna i 11 § olycksfallsförsäkringslagen bleve tillämpliga i fråga om i det remitterade förslaget avsedd personal. Anstalten förutsatte, att vid en kommande översyn av militärsättningsförordningen bestämmelserna i 11 §, jämväl i vad avser värnpliktiga, bringades i överensstämmelse med gällande bestämmelser i olycksfallsförsäkringslagen.

Departementschefen.

Den vid försvarsväsendet anställda personal, som avses i 1927 års militärsättningsförordning, har genom förordningens bestämmelser tillförsäkrats rätt att vid olycksfall i tjänsten m. m. åtnjuta ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med grunderna i olycksfallsförsäkringslagen och har med hänsyn därtill undantagits från ersättningsrätt enligt lagen.

Om olycksfallsförsäkringslagens ersättningsbestämmelser ändras på sätt föreslagits i den inledningsvis omnämnda propositionen, böra motsvarande förbättringar av ersättningarna tillförsäkras nämnda personal. Även den i 1927 års förordning avsedda frivilliga personalen samt hemvärnspersonalen böra komma i åtnjutande av samma ersättningsförbättringar. I fråga om de värnpliktiga torde däremot, såsom socialvårdskommittén förordat, de gällande provisoriska bestämmelserna böra bibehållas oförändrade i avvaktan på kommitténs förslag till definitiva bestämmelser. Liksom kommittén och remissmyndigheterna finner jag det vara i hög grad angeläget att de definitiva bestämmelserna komma till stånd snarast möjligt.

Kommittén har, såsom i det föregående omnämnts, föreslagit att de ändrade ersättningsreglerna för den militära personal varom här är fråga skulle regleras genom en särskild förordning av innehåll att i stället för militärsättningsförordningens bestämmelser skulle beträffande grunderna för ersättningarnas storlek och avdrag för annan motsvarande förmån gälla bestämmelserna i 6, 7, 9, 10 och 11 §§ olycksfallsförsäkringslagen. Då militärsättningsförordningens bestämmelser alltjämt skola oförändrade tillämpas i fråga om värnpliktiga, synes mig detta av kommittén föreslagna sätt att lagtekniskt lösa spörsmålet böra godtagas. Till förtydligande av den ifrågasatta författningens innebörd synes emellertid böra uttryckligen angivas vilka lagrum i militärsättningsförordningen som skola ersättas av motsvarande bestämmelser i olycksfallsförsäkringslagen.

Härvid torde vad i försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens yttranden anförts förtjäna beaktande. Den i militärsättningsförordningens 9 § upptagna särregeln angående arbetsförtjänstens beräkning till minst 3 000 kronor i vissa fall synes sålunda med hänsyn till försäkringsrådets erinringar icke böra avskaffas. Vad försäkringsrådet påpekat beträffande regeln om utbyte av livränta mot engångsbelopp synes mig icke nödvändigtvis behöva leda till en ändring av militärsättningsförordningens bestämmelser härutinnan. För värnpliktiga torde den nuvarande regeln böra tills vidare kvarstå, bl. a. med hänsyn till att utbyte icke kan ske beträffande dyrtidstillägg och provisoriska förbättringar av ersättningsförmånerna. Att regeln får kvarstå jämväl beträffande fast anställda synes icke böra bereda särskilda olägenheter. I likhet med kommittén finner jag därför ändringarna böra avse endast grunderna för ersättningsbestämmande ävensom de härtill anknyttande reglerna om avdrag för förmåner av motsvarande slag. På sätt riksförsäkringsanstalten påpekat böra bestämmel-

serna i 11 § fjärde stycket militärsättningsförordningen jämväl omfattas av de föreslagna bestämmelserna, så att på denna punkt överensstämmelse vinnes med olycksfallsförsäkringslagen. Däremot torde något praktiskt behov icke föreligga att låta de ändringar som här föreslås beträffande militärsättningsförordningen omfatta den föreslagna nya bestämmelsen i olycksfallsförsäkringslagen, som tillerkänner sjukkassa rätt att utfå ersättning, som av kassan förskotterats.

I enlighet med vad nu anförts föreslår jag att i särskild författning föreskrives att i stället för militärsättningsförordningens bestämmelser i 6 § första stycket, 7 §, 10 § andra stycket samt 11 § andra, tredje och fjärde styckena skola i fråga om fast anställd personal och frivilliga ävensom hemvärnspersonalen tillämpas motsvarande regler i 6, 7, 10 och 11 §§ olycksfallsförsäkringslagen. Vad sålunda stadgats bör dock endast gälla, där olycksfallet inträffat eller sjukdomen yppats efter 1948 års utgång.

I enlighet med kommitténs förslag torde vidare genom särskild författning beloppet av begravningshjälp enligt 1909 och 1927 års militärsättningsförordningar böra höjas till 500 kronor. Författningen torde böra göras tillämplig även å det fall att, med stöd av vad därom är stadgat, ersättning utgives med tillämpning av grunderna i 1927 års förordning.

Ersättning vid kronisk sjukdom.

I 20 § av 1927 års förordning äro meddelade vissa särbestämmelser om ersättning vid sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall. Enligt andra stycket gäller beträffande kronisk sjukdom, att ersättning i form av sjukpenning och läkarvård m. m. utgår endast om förbättring i den sjukets tillstånd är att förvänta genom vården samt att sådan ersättning utgår under högst ett år, försävit icke den sjuke vårdas å sjukvårdsanstalt eller erhåller annan motsvarande vård och antagas kan att genom dylik vård arbetsförmågan skall kunna återvinnas eller väsentligt höjas. Sedan rätten till ersättning enligt nämnda andra stycke upphört, utgår enligt tredje stycket livränta, om sjukdomen medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en tiondel. Sådan livränta på grund av sjukdom må icke utbytas mot kapital för en gång.

Socialvårdskommittén har anfört, att riks-försäkringsanstalten ansett bestämmelserna i 20 § icke utgöra hinder för att kroniskt sjuka, vilkas rätt till ersättning enligt andra stycket upphört, erhöles behandling enligt den för olycksfallsskadade gällande bestämmelsen i 6 § 2 b) om behandling under tid efter sjukdomens upphörande; på grund härav hade bekostats exempelvis kvävgasbehandling vid lungtuberkulos. Försäkringsrådet hade emellertid, i utlåtande den 17 december 1943 över ett av riks-försäkringsanstalten till Kungl. Maj:t avgivet förslag om revision av förordningen, uttalat att den sjuke icke ägde rätt till behandling enligt 6 § 2 b) sedan rät-

ten till ersättning enligt 20 § andra stycket upphört. Rådet hade samtidigt förordnat ett upphävande av de ifrågavarande begränsningarna, och då även förbudet i tredje stycket för kapitalutbyte borde kunna utgå, hade rådet ansett hela paragrafen kunna slopas. Den av försäkringsrådet sålunda föreslagna utvidgningen av de kroniskt sjukas rätt till erforderlig behandling funne socialvårdskommittén böra genomföras snarast möjligt. De kroniskt sjuka skulle därigenom bli berättigade till behandling enligt bestämmelserna i 6 §, vilka ansetts ha den innebörd att erforderlig behandling städse borde utgivas.

Kommittén har vidare anfört, att vid den fortsatta översynen av 1927 års förordning torde få övervägas en gränsdragning av annat slag mellan sjuk- och invaliditetsersättningar vid kroniska sjukdomar. Enligt kommitténs förslag till ändrade ersättningsgrunder för olycksfallsförsäkringen bleve ersättningen vid höggradig invaliditet förmånligare än sjukpenning. Med hänsyn därtill kunde måhända ifrågasättas uppställandet av en regel till ledning för bestämmandet av den tidpunkt, från vilken ersättning vid kronisk sjukdom borde utgå i form av invaliditetsersättning.

Slutligen har kommittén anfört följande.

Ett upphävande av 20 § har, såsom berörts, bland annat den verkan att det nuvarande förbudet mot utgivande av engångsbelopp vid kroniska sjukdomar bortfaller. Häremot kan erinras att förloppet av dylika sjukdomar oftast icke kan förutses, varför några allmänna grunder för beräkning av livräntornas kapitalvärden icke kunna uppställas. Om utbyte emellertid medgäves — vilket enligt försäkringsrådets praxis vid tillämpningen av olycksfallsförsäkringslagen icke torde ha förekommit annat än vid livsvarig invaliditet — skulle en framdeles inträffande försämring kunna helt spoliära förutsättningarna för utbytet. Å andra sidan kan anföras, att följdtilståndet av sjukdom någon gång är lika beständigt som följdtilståndet av olycksfallsskada, att förbud icke stadgats mot utbyte av livränta enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen samt att försäkringsrådet vid prövning av utbytesansökan givetvis har att taga hänsyn till sjukdomens art och tillståndets varaktighet. Har livränta utbytt mot engångsbelopp, och inträffar därefter väsentlig försämring, äger den skadade erhålla den ytterligare livränta som svarar mot försämringen. Det förhållandet, att tillräckliga skäl för utgivande av engångsbelopp mycket sällan torde finnas i här avsedda fall, behöver enligt kommitténs mening icke föranleda några avgörande betänkligheter mot att det nuvarande generella förbudet får bortfalla.

Kommittén föreslår i enlighet härmed att 20 § helt upphäves.

Riksförsäkringsanstalten har i sitt yttrande beträffande kommitténs förslag att upphäva jämväl det i 20 § upptagna förbudet att utbyta livränta mot ett kapital för en gång anfört följande.

Denna bestämmelse motiveras bland annat med att den sjukas tillstånd i flertalet av dessa fall knappast någonsin blir fullt stabilt, utan graden av invaliditet undergår förändringar, så att livräntan måste höjas eller sänkas och icke sällan måste den, understundom ganska lång tid efter det den beviljats, utbytas mot sjukersättning. Riksförsäkringsanstaltens erfarenhet

på detta område bestyrker riktigheten av det anförda. Särskilt beträffande sådana sjukdomar som till exempel lungtuberkulos, hjärt- och njursjukdomar har det visat sig, att hälsotillståndet ofta är så växlande, att det svårligen låter sig göra att fastställa en definitiv invaliditetsgrad som grund för beräkandet av ett engångsbelopp. Utbyte av livränta mot engångsbelopp i fall, som nu berörts, torde enligt riksförsäkringsanstaltens förmenande icke komma i fråga. Å andra sidan kunna, såsom kommittén också framhållit, förekomma fall, där följdillståndet av sjukdomen är lika beständigt som följdillståndet av olycksfallsskada och där sålunda ett utbyte av livräntan bör kunna medgivas.

Riksförsäkringsanstalten har följaktligen icke velat motsätta sig förslaget att upphäva det generella förbudet mot utbyte av livränta vid sjukdom och har i anslutning härtill tillstyrkt att 20 § i sin helhet upphäves.

Departementschefen.

De begränsningar av rätten till sjukpenning och läkarvård, som 20 § militäresättningsförordningen innehåller, synas av skäl som socialvårdskommittén i anslutning till tidigare uttalanden av försäkringsrådet anført böra utgå. Såvitt angår rätten till sjukpenning i dylika fall erfordras emellertid uppenbarligen förnyade överväganden angående sjukpenningens utbytande mot invaliditetsersättning. Det torde få ankomma på socialvårdskommittén att upptaga denna fråga till behandling vid det fortsatta arbetet å en revision av militäresättningsförordningen i dess helhet.

Här föreslagna ändring torde böra träda i kraft dagen efter den då författningsändringen utkommit från trycket i svensk författningssamling.

Ersättning vid olycksfall vid flygning.

Enligt förordningen den 17 maj 1940 (nr 333) om särskild ersättning i vissa fall för skada till följd av olycksfall vid flygning utgå särskilda tilläggsersättningar, då sådant olycksfall medfört oförmåga till flygtjänstgöring samt vid dödsfall. I förstnämnda fall utgår i tillägg till livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen eller 1927 års förordning ett årligt belopp, motsvarande för tjänstepensionsberättigad personal en fjärdedel av livräntan och för annan personal hälften av livräntan, dock lägst 300 kronor om året. Medför skadan icke nedsättning av arbetsförmågan i sådan grad, att livränta enligt lagen eller 1927 års förordning skall utgå (10 procents invaliditet) men ändock oförmåga till flygtjänstgöring, utgives i särskild livränta 300 kronor om året. Livräntetillägg till änka utgör, då familjepensionsrätt finnes, en fjärdedel av livräntan och eljest hälften av livräntan. Efterlämnar den avlidne barn med rätt till livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen eller 1927 års förordning, skall efter denna livräntas upphörande (vid 16 års ålder) särskild livränta med enahanda belopp utgivas till dess barnet fyller 19 år. Livräntetillägg till föräldrar må utgå med liv-

räntans halva belopp, dock att sammanlagda beloppet av de båda förmånerna ej må överstiga värdet av det åtnjutna underhållet.

Socialvårdskommittén har i fråga om dylika tilläggsersättningar anfört följande.

Genom att livräntetilläggen enligt flygolycksfallsförordningen äro satta i relation till livräntorna enligt olycksfallsförsäkringslagen och 1927 års förordning, kommer varje ökning av livräntornas storlek att medföra en höjning av tilläggen i samma proportion (bortsett från särbestämmelsen angående föräldrar). Då livräntornas maximibelopp höjdes åren 1941 och 1946, medförde detta sålunda motsvarande höjning av tilläggens maximibelopp, vilket var motiverat eftersom höjningarna då inneburo en anpassning efter det ändrade pris- och löneläget. De förbättringar av olycksfallsersättningarna, som kommittén nu föreslagit, gå vida längre, och det är därför ingalunda självfallet att dessa förbättringar böra medföra en automatisk höjning av tilläggsersättningarna. Frågan hur med dessa tilläggsersättningar framdeles skall förfaras bör behandlas i samband med den fortsatta översynen av olycksfallsförsäkringslagen och 1927 års förordning. I avvaktan härpå torde nuvarande bestämmelser få gälla, men kommittén vill understryka, att de höjningar av tilläggsersättningarna, som följa av de föreslagna ändringarna i olycksfallsförsäkringslagen, icke böra utgöra hinder för en allsidig omprövning av bestämmelserna om tilläggsbeloppen m. m.

I *yttrandena* har vad kommittén sålunda anfört icke föranlett något uttalande.

Departementschefen.

Till vad socialvårdskommittén här yttrat kan jag ansluta mig. Frågan huruvida särskilda tilläggsersättningar i förevarande fall skola bibehållas och i så fall med vilket belopp de skola utgå sammanhänger med spörsmål, som beröra invaliditetsbedömningen och den årliga arbetsförtjänstens beräkning. I likhet med kommittén finner jag angeläget, att den omständigheten, att tilläggsersättningarna nu lämnas orubbade, icke får utgöra hinder för en allsidig omprövning av bestämmelserna därom.

Fiskarförsäkringsförordningen.

Enligt *förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall* äger envar svensk medborgare, som har sitt hemvist i Sverige och idkar fiske såsom yrke eller eljest för sin utkomst, att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning för skada till följd av olycksfall, som härflyter från utövningen av fiskeyrket m. m. För försäkringen finnas sju klasser med sjukpenningbelopp varierande från 1 krona 10 öre till 4 kronor 40 öre. Övriga ersättningar bestämmas i huvudsak enligt olycksfalls-

försäkringslagens grunder, varvid den skadades årliga arbetsförtjänst antages utgöra visst belopp, som i förordningen angives för klassen i fråga, i lägsta klassen 600 kronor och i högsta klassen 2 400 kronor. För rätt till sjukpenning förutsattes, liksom enligt olycksfallsförsäkringslagen, att sjukdomen varat mer än tre dagar efter olycksfallsdagen. Försäkrad tillhör den klass, som han själv väljer, dock att försäkring i någon av de båda högsta klasserna må äga rum endast om försäkringstagarens årliga arbetsförtjänst vid tiden för försäkringens meddelande kan beräknas uppgå till minst det belopp, som gäller för klassen (2 100 eller 2 400 kronor). Den årliga försäkringsavgiften varierar från 6 kronor i lägsta klassen till 22 kronor i den högsta. I den mån avgifterna icke förslå för ersättningarnas bestridande, fylles bristen av statsmedel; även förvaltningskostnaderna bestridas av statsverket. Avgifterna i de olika klasserna beräknades från början komma att täcka ungefär hälften av kostnaden för ersättningarna. Då sjukpenningsskalan år 1942 utbyggdes med fyra nya klasser, bestämdes avgifterna i de båda högsta klasserna proportionsvis högre än för övriga klasser. Till ersättningar i anledning av olycksfall till följd av krigsåtgärd utges enligt kungörelse den 30 april 1942 (nr 218) tillägg av statsmedel motsvarande 50 procent av ersättningen. Försäkringen kan förenas med tilläggsförsäkring, utan statsbidrag, för olycksfall utom arbetet.

Enligt förordning den 19 maj 1944 (nr 237) utgår i vissa fall dyrtidstillägg med 20 procent å livränta enligt fiskarförsäkringsförordningen eller äldre bestämmelser i samma ämne samt å livräntetillägg enligt förenämnda kungörelse den 30 april 1942.

Socialvårdskommittén har i sin förenämnda skrivelse den 6 februari 1948 behandlat spörsmålet i vad mån de av kommittén föreslagna ändringarna i olycksfallsförsäkringslagen borde föranleda följdändringar i fiskarförsäkringsförordningen. Kommittén har därvid — under förutsättning att sådan ändring vidtoges i 6 § olycksfallsförsäkringslagen, att sjukpenning enligt lagen kunde utgå om sjukdomen varade mer än två dagar efter olycksfallsdagen — föreslagit att den i 1 § fiskarförsäkringsförordningen intagna karensregeln skulle utgå. Härav skulle, på grund av stadgande i 11 § första stycket fiskarförsäkringsförordningen, följa att olycksfallsförsäkringslagens karensregel komme att äga tillämpning. Andra ändringar i förordningen har kommittén icke funnit anledning föreslå i förevarande sammanhang. Här om har kommittén anfört följande.

De i 4 § intagna bestämmelserna om ersättningsklasserna och sjukpenningbeloppens storlek torde tills vidare böra lämnas oförändrade. Kommittén ämnar taga denna fråga under förnyat övervägande i samband med utredning angående utvidgning av den sociala olycksfallsförsäkringen till andra kategorier av självständiga yrkesutövare. Invaliditets- och dödsfallsersättningarnas storlek i förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst torde böra höjas på samma sätt som föreslagits beträffande ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen. En sådan förbättring kommer, såvida

annat icke föreskrives, automatiskt till stånd på grund av den i 11 § intagna hänvisningen till bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen.

Kommittén har vidare anfört, att de föreslagna ändringarna i fiskarförsäkringsförordningens ersättningsgrunder kunde antagas öka försäkringens kostnader med ungefär 10 procent. En summarisk kalkyl, som kommittén låtit verkställa rörande utfallet av försäkringen under åren 1932—1946 såvitt avser andra olycksfall under utövning av fiskaryrket än olycksfall till följd av krigsåtgärd, syntes utvisa att någon ökning av försäkringsförmånerna kunde äga rum utan att de uppställda förutsättningarna angående relationen mellan avgifter och kostnader rubbades. Skäl för en höjning av de i 4 § föreskrivna avgifterna torde sålunda icke föreligga. Beträffande försäkringen för olycksfall utom arbetet ankomme det på riks-försäkringsanstalten att bestämma de erforderliga avgifterna.

Mot vad kommittén sålunda anfört har i *yttrandena* ej gjorts någon saklig erinran.

Departementschefen.

I enlighet med socialvårdskommitténs förslag torde i fiskarförsäkringsförordningen böra för närvarande vidtagas allenast den ändringen, att den i 1 § intagna karensregeln får utgå, varav följer att olycksfallsförsäkringslagens motsvarande bestämmelse skall lända till efterrättelse. Ändringen bör träda i kraft den 1 januari 1949 men icke äga tillämpning i fråga om olycksfall, som inträffat före nämnda dag.

Olycksfallsersättning m. m. åt tvångsarbetare och fångar m. fl.

Förordningarna den 24 mars 1938 (nr 102 och 103) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare m. fl. och fångar m. fl. ansluta sig till olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringslagarna. Särskilda regler äro föreskrivna beträffande den årliga arbetsförtjänstens beräkning m. m. Bland annat gäller, att arbetsförtjänsten icke må beräknas till högre belopp än 1 764 kronor. Kungl. Maj:t har emellertid, i enlighet med riksdagens bemyndigande, föreskrivit att åt personer, vilka enligt nämnda förordningar äro berättigade till sjukpenning eller livränta i anledning av olycksfall eller sjukdom som inträffat efter 1941 års ingång, må t. o. m. den 31 december 1948 utgivas sådan dyrtidskompensation, att ersättningsbeloppen uppgå till vad som skulle ha utgått, därest maximigränsen för arbetsinkomstens beräkning höjts med 40 procent (brev till statskontoret den 28 mars 1947). Rätten till dyrtidstillägg å ersättningar i äldre fall regleras av förordningen den 30 juni 1943 angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. (20 procents dyrtidstillägg å vissa livräntor).

Socialvårdskommittén har anfört att de av kommittén föreslagna ändringarna i olycksfallsförsäkringslagens ersättningsbestämmelser bleve, bortsett från arbetsförtjänstens beräkning, tillämpliga även beträffande ersättningar enligt de nämnda förordningarna den 24 mars 1938. Den begränsning av ersättningarnas maximibelopp, som följde av bestämmelserna om arbetsförtjänstens beräkning, finge nu anses vara alltför snäv. En ändring av dessa bestämmelser borde enligt kommitténs mening övervägas i samband med revisionen av de för värnpliktiga gällande bestämmelserna. Tills vidare föresloge kommittén endast att de nuvarande föreskrifterna om dyrtidskompensation gäves förlängd giltighet intill utgången av år 1949.

Departementschefen.

I likhet med socialvårdskommittén finner jag frågan om ändring i här ifrågakarande ersättningsbestämmelser kunna tills vidare anstå. Frågan om dyrtidskompensationen kommer att anmälas i annat sammanhang.

I enlighet med det anförda ha inom socialdepartementet upprättats förslag till

1) *förordning med särskilda bestämmelser rörande ersättning i vissa fall enligt förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.;*

2) *förordning angående höjning i vissa fall av begravningshjälp jämlikt förordningarna den 18 juni 1909 (nr 89) och den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;*

3) *förordning angående upphävande av 20 § förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring; samt*

4) *förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall.*

Föredraganden hemställer, att ifrågakarande författningsförslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Lemne.